

Metodika

Blok 8

Komunismus a demokracie v Československu

LEKCE

34

Pád komunistického režimu v Československu

CÍLOVÁ SKUPINA

ZŠ / 14–15 let

ČASOVÁ DOTACE

45 minut

MEZIPŘEDMĚTOVÉ
VZTAHY

Český jazyk
a literatura /
Občanská výchova

KLÍČOVÁ SLOVA

1989 / trvání
a změna / novoroční
projevy / Gustáv
Husák / Václav Havel

Anotace lekce

Lekce využívá novoroční projevy prezidentů G. Husáka a V. Havla z let 1988 a 1990, aby ilustrovala rozdílnou situaci před a po roce 1989. Žáci analyzují dobové ukázky za pomoci aplikace HistoryLabu a zjišťují, jak se měnil dobový pohled na budoucnost. V závěru žáci hledají odpověď na otázku po možných příčinách této pozorované změny. S pomocí krátkého videa z pořadu Slavné dny vytvářejí myšlenkovou mapu hektických událostí na konci roku 1989.

Badatelská otázka

Proč se změnila budoucnost, kterou prezidenti nabízeli?

Vzdělávací cíle

Obsah

- Žáci zjistí, jaký obsah měly dva prezidentské projevy, které od sebe dělily dva roky.
- Žáci zjistí, co se stalo na podzim roku 1989.

Historické myšlení: Vztah k minulosti

- Žáci prostřednictvím novoročních projevů prezidentů Husáka a Havla srovnávají dobové představy o budoucnosti.
- Žáci reflektují, jak politická změna ovlivnila očekávání lidí.

Badatelské dovednosti

- Žáci jsou schopni analyzovat a porovnat dva rozhlasové novoroční projevy.
- Žáci dokážou uspořádat informace do myšlenkové mapy.

Vazba lekce na RVP ZV (2021)

D-9-8-04 / chápe význam událostí v roce 1989 a vítězství demokracie v naší vlasti

Zdroje

Zdroj 1

HistoryLab: Jakou budoucnost nabízeli?

název

<https://lms.historylab.cz/katalog/cviceni/jakou-budoucnost-nabizeli>

link

<https://historylab.cz/cviceni-aktualni/assets/pdf/doporuceny-postup/jakou-budoucnost-nabizeli.pdf>

komentář

Komentář ke zdroji je obsažen v doporučeném postupu ke cvičení. Vybraný projev Gustáva Husáka je z roku 1988, protože v roce 1989 přednesl projev ve slovenštině. Obsahy projevů byly nicméně velmi podobné.

Zdroj 2

Video Slavné dny: 17. listopad (4 min.)

název

<https://www.slavne-dny.cz/episode/532425/den-studentu-17-listopad>

link

komentář

Slavné dny jsou publicistický krátkometrážní pořad vysílaný internetovou televizí Stream.cz. Od roku 2010 do roku 2018 bylo natočeno 317 dílů. Každý díl se věnuje jednomu slavnému dni a vysvětluje, co se během něj stalo a jaké to mělo následky.

Návrh postupu

 Fáze	 Popis	 Učitel	 Žák	 Komentáře
Fáze 1 25 minut	práce se zdrojem 1: HistoryLab	<ul style="list-style-type: none">• Zadá HL cvičení do skupin.	<ul style="list-style-type: none">• Žák vyplňuje ve skupině HL cvičení.	<ul style="list-style-type: none">• Učitel cvičení zadává v prostředí LMS a vybírá modus „ve skupině“.• Podmínkou je mít v prostředí LMS předem definovanou třídu (tj. e-mailové adresy žáků). Vyplněné cvičení pošle učitel žákům na jejich e-mail.
Fáze 2 10 minut	práce se zdrojem 1: HistoryLab	<ul style="list-style-type: none">• Učitel s žáky prochází HL cvičení a společně hodnotí slide 1 (Jaké rozdíly jste označili?) a slide 6 (V čem se projevy lišily? + Jakou budoucnost nabízeli?)		
Fáze 3 5 minut	práce se zdrojem 2: video Slavné dny: 17. Listopad	<ul style="list-style-type: none">• Učitel se ptá, co se stalo, že se oba projevy navzájem tak liší? Učitel pustí žákům video.	<ul style="list-style-type: none">• Žáci sledují video a na jeho základě dotvářejí myšlenkovou mapu.	
Fáze 4 5 minut	odpověď na badatelskou otázku	<ul style="list-style-type: none">• Učitel podporuje odpovídání žáků na badatelskou otázku.	<ul style="list-style-type: none">• Žáci odpovídají na badatelskou otázku a prezentují své výsledky.	
Fáze 5 (volitelná – následující hodina / domácí úkol)	Co pro vás znamenají události roku 1989 dnes?			<ul style="list-style-type: none">• Učitel může položit otázku: Co pro vás znamenají události roku 1989 dnes? Učitel může využít HL cvičení Jak si připomínáme 17. listopad?

Kritéria hodnocení

Základní úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

Žáci využívají informace z videa a cvičení pro jednoduché závěry (změna politického režimu, změna na postu prezidenta).

Příklad odpovědi

Pohled na budoucnost se změnil, protože došlo k demonstracím a změně režimu. G. Husák si představoval budoucnost jako pozvolné budování socialismu, V. Havel nechtěl lhát a snažil se popsat reálné problémy, třeba v průmyslu, zdravotnictví, školství.

Střední úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

V odpovědi žáci propojí vnímání budoucnosti G. Husáka a V. Havla a dají je do souvislosti s vývojem událostí roku 1989.

Příklad odpovědi

Pohled na budoucnost se změnil, protože se změnil režim, který pohled na budoucnost nabízel. G. Husák, zástupce komunistického režimu, sliboval zachovat vše při „starém dobrém“. V. Havel jako zástupce nového demokratického režimu ukazoval na nedostatky předchozího vývoje a nabízel možná řešení.

Pokročilá úroveň

Charakteristika odpovědi na badatelskou otázku

V odpovědi žáci propojí vnímání budoucnosti G. Husáka a V. Havla a dají je do souvislosti s vývojem událostí roku 1989. Žáci jsou schopni propojit dění roku 1989 s událostmi roku 1939.

Příklad odpovědi

Protože to, jak G. Husák prezentoval budoucnost, už nebylo udržitelné. Budoucnost spojoval s budoucností komunistické strany a pozvolným budováním socialismu, za vzor dával sovětskou společnost. Z projevu Husáka vyplývá, že vše důležité už bylo vybojováno dříve, a proto nejsou potřeba žádné změny. Pohled na budoucnost se výrazně proměnil v listopadu a prosinci 1989, kdy po demonstracích, stávkách atp. komunistická strana postupně začala předávat moc demokratickým představitelům. V. Havel přednesl projev, v němž odmítl idylické vyhlídky svého předchůdce a popsal reálný stav průmyslu, vzdělání, životního prostředí ad. Zároveň vyzval občany k obnově politiky založené na mravnosti. Z projevu V. Havla je jasné, že nastane změna, kterou větší část společnosti v té době očekávala.

Metodika

Blok 8 / Demokracie a komunismus v Československu / **Lekce 11**

Pád komunistického režimu v Československu

Autoři lekce (metodický a pracovní list):

Kamil Činátl

Pavla Sýkorová

Michal Kurz

Josef Řídký

Grafická úprava:

Hedvika Vilinger Člupná

Fotografie použité v pracovním listu této lekce podléhají licenci ČTK (označeno v rámci zdroje jako ČTK (2022)). Bez písemného souhlasu držitele práv není dovoleno užít nebo jakýmkoli způsobem reprodukovat tuto část materiálu vytvořeného v rámci projektu Dějepis+.

Dílo podléhá licenci [Creative Commons CC BY-SA 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/)
Uveďte původ–Zachovejte licenci 4.0 Mezinárodní.

Všechny metodiky a pracovní listy jsou v elektronické podobě ke stažení na webových stránkách dejepisplus.npi.cz.

Rok vydání 2022

Národní pedagogický institut České republiky

www.npi.cz

npi | Národní pedagogický institut
České republiky